

DESPRE CONTROVERSATA PROBLEMĂ A LIMBII ȘI IDENTITĂȚII ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Ana GUȚU, doctor, profesor universitar, ULIM
„Primul instrument al geniului unui popor este limba sa”
Stendhal

Résumé. Le présent article traite de la langue comme instrument du pouvoir, expression politique dans une société, et notamment, de la problématique du roumain en tant que langue de communication sur le territoire actuel de la République de Moldova, des ambiguïtés identitaires qui tracassent encore ce pays. L’auteur propose un terme spécifique - la coercition de la langue - pour exprimer l’influence néfaste de la langue dominante (le russe), porteuse d’idéologies, comportements et attitudes. Dans cette perspective sociolinguistique l’auteur recommande quelques actions à entreprendre afin d’améliorer la qualité du fonctionnement du roumain dans un espace soumis à une épuration identitaire barbare à l’époque soviétique.

Mots - clés : coercition, langue roumaine, identité, bilinguisme, diglossie.

Cuvinte-cheie: coerciție, limbă română, identitate, bilingvism, diglosie.

Mitul babelian a fost invenția salutară a omenirii pentru a explica una din eternele enigme ale umanității: miracolul și proveniența limbilor.

Într-o Europă în care dezvoltarea progresează, bilingvismul pare să nu mai satisfacă necesitățile comunicării societale atât la nivel oficial, cât și la nivel de conexiuni lingvistice cotidiene în spațiului comunitar. Niciodată spiritul babelian nu ar fi cunoscut o astfel de proliferare lingvistică și nu ar fi atins un grad atât de înalt al transversalității dialogului, dacă astăzi nu ar fi fost epoca marilor delocalizări culturale și, prin urmare a celor lingvistice.

Sloganul european „unitate prin diversitate” se bazează, în primul rând, pe diversitatea lingvistică și, în consecință, culturală a Europei. Istoria conceptului este mult mai veche decât pare la prima vedere.

În perioada în care apar primele volume ale Enciclopediei, abatele Pluche, în „Mecanica limbilor și Arta de a le învăța” (1751), afirma că o primă diferențiere a limbilor începuse încă pe vremea lui Noe, dacă nu în lexic, atunci, cel puțin, în varietatea de schimbări de la o familie de limbi la alta. Pluche continuă: multiplicarea (care nu este neapărat confuzia) limbilor apare în același timp ca un fenomen natural, dar și pozitiv din punct de vedere social. „*La confusio linguarum devine condiția istorică a stabilizării unor valori ale statului. Parafrazând spusele lui Louis al XIV-lea, Pluche este pe calea de a afirma că statul este însăși limba*” (citată după Eco, 1997, p. 383; traducerea noastră).

Comparată cu închistarea medievală, elitismului renașcentist, clasicismul riguros, cosmopolitismul conservator, explozia revoluționară a mobilităților umane transoceanice și transcontinentale dă naștere chiar sub ochii noștri unei noi societăți: atotștiutoare, interculturală, cosmopolită și poliglotă. În căutarea unei teorii reconciliatoare, ce ar împăca structuralismul clasic teoretizat și pragmatismul langajier, savanții continuă dezbaterile lor care țin de limbă, cuvânt, discurs, text, etc. O terminologie abundentă, uneori greu de repertoriat din punct de vedere logic-ierarhic, circulă în interiorul diferitor școli doctrinologice. Subiectul abordat în acest articol va fi descrierea limbii și paradigma funcționării ei din punctul de vedere al cadrului său socio – politic într-un geospațiu concret.

Propunem o definiție generală a limbii și anume: *limba ca instrument al comunicării interumane este ceea ce o societate determinată la o epocă determinată consideră a fi limbă*. În pofida tuturor atomizărilor posibile ale conceptului (cum ar fi cele ale lui Saussure, Greimas, Peirce, Jakobson etc), limba nu poate să funcționeze decât pe segmente socio-istorice determinate, în strictă concordanță cu tradițiile, cultura și mentalitatea epocii. Pe lângă faptul că este un instrument al comunicării, limba este o putere din punct de vedere politic și social „... raportul vis-a-vis de limbă este politic. Aceasta, însă, nu este propriu unei țări „înghesuite” din punct de vedere istoric și cultural cum e Franța: aici limba nu reprezintă un subiect politic; în țările mai puțin aprovizionate,

atitudinea față de limbă este arzătoare.... Lipssește o teorie politică a limbajului, o metodologie care ar permite aplicarea proceselor de apropiere a limbii... ceva, cum ar fi „Capitalul” științei lingvistice, ... această teorie (politică) va trebui să decidă exact unde se oprește limba și dacă ea se oprește în genere undeva” (Barthes, 2002, p.92).

Anume această lipsă a teoriei politice (a nu se confunda cu glotopolitica¹, politica lingvistică² și planificarea lingvistică³) referitor la limbă, continuă să bulverseze societățile moderne, frontaliere din punct de vedere geopolitic, în care problemele identitare erijează paravane separatoare în mijlocul populației, pestriță din punct de vedere lingvistic și etnic. Or, în opinia noastră, un exercițiu bun al limbii, atât în varianta scrisă, cât și cea orală (mai ales orală), proiectat pe larg la nivel pansocietal, duce în mod inevitabil la **coerciția** limbii. Propunem acest termen juridic pentru a justifica o serie întreagă de fenomene sociale de obediență lingvistică.

Istoria societăților moderne ne demonstrează pe larg manifestările coercitive ale limbii care a fost pusă în serviciul puterilor politice. Progresul este asigurat de personalități, conform doctrinei filosofice a lui Voltaire și aceste personalități, deseori dotate, talentate, iluminate, în mare parte au fost oratori nemaipomeniți, dar, și excelenți manipulatori ai limbii: Ciceron, Louis al XIV-lea, Napoleon, Lenin, Hitler, Fidel Castro, Leopold Sedar Senghor etc. Coerciția limbii poate să urmeze una din două căi posibile urmând filosofia existențială: să contribuie la propagarea binelui sau la propagarea răului.

Funcția manipulatorie a limbii oglindește cognoscibilitatea infiniță a posibilităților sale combinatorii. Litera scripta sunt manipulate foarte bine de către jurnaliști și politicieni, verba sunt manipulate de către oratori pentru a putea atinge scopurile de o manieră cât mai persuasivă. În virtutea faptului că limba este prin excelență mijlocul unic al expresiei clare și nete a gândirii (făcând abstracție de la artele vizuale din perspectiva semiotică modernă), **coerciția sau puterea coercitivă a limbii constă în impunerea de atitudini, comportamente și viziuni prin intermediul limbii.**

Iată unde apare inevitabila întrebare relativ la identitate în aventura babeliană. E posibil ca apartenența la cutare sau cutare civilizație, națiune, cultură să influențeze coerciția limbii la nivel macrosocietal? Răspunsul nostru este afirmativ, urmărind experiența spațiului cultural în care trăim. Însă vom afirma axiomatic: dacă o persoană cunoaște mai multe limbi, ea riscă mai puțin să suporte consecințele nefaste ale coerciției limbii, care pune în joc funcția sa manipulatorie.

E timpul să susținem afirmațiile noastre prin exemple concrete. Și desigur, vom face referință la trecutul apropiat, adică la experiența Republicii Moldova în cadrul fostei URSS. Coerciția limbii ruse s-a manifestat prin statutul său de limbă de comunicare într-o federație alcătuită din 15 republici, în centrul căreia limba rusă a devenit limba oficială a Uniunii, fără ca acest principiu să fi fost vreodată recunoscut în Constituția sovietică. Limba rusă a devenit un „*instrument perfect al imperiului*”⁴, limba de comunicare a căruia era vorbită de 285 milioane de persoane și care imperiu cuprindea vreo 130 de limbi naționale. Timp de 70 de ani, adică într-un anumit segment al secolului XX, limba rusă a răspândit în cele 15 republici atitudini și comportamente, ideologie și reacții. Această răspândire coercitivă a limbii și a culturii sale continuă să fertilizeze florile răului, căci ea a dat naștere unui impresionant bruiaj de mutații mondovizionale referitor la esențele identitare.

Cine eram noi, locuitorii Republicii Moldova în fosta URSS? A fost inventată noțiunea de „popor sovietic”, dar cu siguranță această noțiune nu putea să ascundă din punct de vedere științific lapsusul de „limbă”, deoarece nu a existat niciodată o „limbă sovietică”. Puterea coercitivă a limbii ruse a venit prin mas-media, literatură și, ce poate fi mai rău și mai violent? prin alfabetul chirilic în care s-a înveșmântat limba noastră maternă – româna. Mama mea își amintește că după „eliberarea” din 1944, peste noapte, s-a trecut la liceu de la alfabetul latin la cel chirilic, fără nicio formă de recurs. **Această putere coercitivă excesivă, deformantă, abuzivă și completamente ideologizată** a aruncat populația Republicii Moldova într-un abis profund, ai cărui tuneluri mai zăpăcesc și astăzi

¹ “Glotopolitica se ocupă de fenomene micro și macro langajiere...începând cuacte minuscule..până la intervențiile puterii politice asupra limbii” (Laroussi, trad.noastă, citat după Gh.Moldovanu, Politică și planificare lingvistică. Chișinău, 2007, p.24).

² Politică lingvistică - sistem de măsuri conștiente și integral dirijate, exercitate în cadrul unor situații lingvistice concrete asupra domeniului funcțional al limbilor, alias, asupra relației între limbă și viața socială. (Moldovanu, 2007: p.27).

³ Planificarea lingvistică reprezintă totalitatea acțiunilor și mijloacelor necesare pentru aplicarea în practică a politicilor lingvistice. (Moldovanu, 2007: p.27).

⁴ Savantul Gh.Moldovanu consemnează că Antonio Nebrija, autorul primei gramatici a limbii spaniole a dedicat opera sa intitulată Gramatica Castellana de la Lengua Castellana (1492) reginei Isabella. Cu ocazia finalizării lucrării Antonio Nebreja s-a înălțat la curte, oferindu-i reginei opera sa. Confuză, regina a întrebat care este rostul acestei cărți, iar arhiepiscopul de Avila i-a răspuns: „Majestate, limba este un instrument perfect al Imperiului”. Vezi Moldovanu Gh. Politică și planificare lingvistică. Chișinău, 2007, p.33.

societatea noastră în tranziție. Să vedem cum și cine a ținut piept abuzurilor acaparatoare ale limbii ruse?

M-am născut într-un sat pitoresc din lunca Prutului cu nume răsunător - Alexandru Ion Cuza, re-botezat mai târziu de găgăuzi Hadji-Abdul, iar de sovietici Suvorovo. Încă din copilărie am avut nestingherita posibilitate de a asculta radioul și a privi televizorul (TVR -1) în limba română fără probleme (vecinătatea de frontieră a antenelor permitea acest lucru). Bunicii mei scriau în română, adică folosind alfabetul latin. Încă din fragedă copilărie aveam o întrebare ce mă frământa mereu – de ce să scrii în română folosind alfabetul chirilic? Îmi amintesc de un episod frustrant al adolescenței mele. O vecină, rusoaică de la Cahul, prietena mea din copilărie, mi-a reproșat la o ceartă că noi, moldovenii, nu avem nici măcar alfabet. Am venit acasă și foarte indignată l-am întrebat pe taică-meu de ce scriem cu litere rusești și nu scriem așa ca la TVR 1 și în cărțile românești pe care le aveam în casă. Tatăl meu m-a atenționat să nu cumva să pun asemenea întrebări pe la școală.

Or, fobia față de scrisul în limba română în baza alfabetului chirilic, a dat naștere altui fenomen – celui de apropiere a unei limbi străine și a culturii pe care o aducea cu ea. În copilărie am citit și am cunoscut aproape toate capodoperele literaturii universale în limba rusă. Această **literatură tradusă** a lăsat o urmă adâncă în viziunile mele de viitor lingvist și poliglot. În aceeași perioadă, la fel ca și alți compatrioți de ai mei, cu preponderență stabiliți la oraș, am devenit o bilingvă convinsă, româna fiind limba maternă, iar rusa fiind o a doua limbă maternă prin apropiere. Coerciția impusă de limba rusă era concepută în mintea celor ca mine drept un fetiș pe atunci. Limba imperiului, văzută ca un idol, generează o panacee identitară, deseori interpretată ca „înnobilare” (să ne amintim de rolul limbii franceze în saloanele aristocrației ruse). În perioada sovietică era mult mai convenabil să fii rus decât de orice altă naționalitate. Moldovenii, georgienii, asiaticii, evident, erau considerați oameni de mâna a doua. În orașe, toți preferau să se dea drept ruși.

„... A trăi într-o țară a cărei limbă nu o cunoști, să viețuiești în ea liber, în afara cantonamentelor turistice este cea mai periculoasă aventură... e mai periculos decât să înfrunzi jungla, deoarece ești nevoit să nervezi limba, să te menții la periferia complementarității ei, adică să încerci să pătrunzi în infinitul limbii fără a ajunge în profunzime.” (Barthes, 2002, p.93, traducerea noastră). Dar, iată că rușilor stabiliți în Basarabia, iar mai apoi imigrați în Republica Moldova le-a reușit perfect această „bâlbâială” sociolingvistică, creând nu enclave marginale pe făgașul excluziunii sociale după cum ar fi de așteptat (aidoma celor arabe din Franța), ci comunități puternice, a căror limbă a iradiat, sau, mai bine zis, a radiat ca o bombă atomică populația băștinașă, aceasta fiind supusă unui profund proces de rusificare.

Coerciția exercitată de limba rusă în acea perioadă avea toate instrumentele politice și ideologice la dispoziție, inclusiv cele mai eficiente: educația și mediile de informare în masă. Epurarea currciulei școlare la limba și literatura română a constituit lovitură de grație, scriitorii din Transnistria, fosta Republică Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească, devenind nume de referință ale așa zisei creații literare moldovenești. Totuși, Eminescu și Creangă au fost „supraviețuit” acestei epurări.

În universități disciplinele ideologice erau predate de cele mai deseori în limba rusă, studenții băștinași vorbitori de limbă română fiind nevoiți să susțină examene și colocvii în limba rusă, deci, le era încălcat dreptul firesc la studii în limba maternă.

Treptat, fără a fi decretată limbă de stat în constituție, rusa a pătruns violent în toate sferele comunicării socio-culturale, populația autohtonă fiind supusă unei asimilări lingvistice involuntare. Izolarea completă de România a făcut ca Prutul să se transforme într-o apă mai adâncă decât oceanul, imposibil de traversat. Am făcut această comparație, deoarece prin asociație mă gândesc la limba franceză din Quebec, despărțită și ea de țara de origine prin oceanul atlantic. Aș merge mai departe: limba franceză din Quebec, în pofida influenței inevitabile a limbii engleze, este mult mai autentică și mult mai conservată decât limba română vorbită în Republica Moldova (mă refer la registrul non-convențional).

Bilingvismul, în condițiile Republicii Moldova, poate fi definit metaforic drept bigamie lingvistică ce se datorează satisfacției cotidiene.

A fi bi – sau multilingv ce ar însemna ca atare? L. Bloomfield definește bilingvismul ca fiind „însușirea a două limbi ca și cum ambele ar fi materne”. Această poziție absolutistă are în vedere, de fapt, „bilingviștii perfecți”, „bilingviștii nativi” sau „ambilingviștii”. E. Weinreich definește bilingvismul într-o manieră mai puțin absolută: *Este bilingvist cel care posedă cel puțin una din cele*

patru calități (a vorbi, a înțelege, a citi, a scrie) într-o altă limbă decât cea maternă”. E. Haugen se situează decisiv în competențele de producere:” *E vorba de bilingvism atunci când individul poate să producă enunțuri cu sens în altă limbă decât cea maternă.*” Claude Hagège consideră că o persoană este bilingvă atunci când competențele lingvistice sunt comparabile în ambele limbi (citad după Claude Stoll, <http://averreman.free.fr/aplv/num54-blilinguisme.htm>). Georges Mounin consideră: „*bilingvismul este maniera unui individ de a vorbi cu ușurință în două limbi. De asemenea - coexistența a două limbi în aceeași comunitate, cu condiția că majoritatea locutorilor să fie realmente bilingvă: ca exemplu ne servește bilingvismul spaniol-catalan pentru Catalonia spaniolă. Unii sociolingviști americani păstrează termenul de bilingvism numai în primul caz, dar folosesc diglossia (diglosie) pentru bilingvismul colectivităților*” (Mounin, 2004: p. 54). Dicționarul Larousse de termeni lingvistici prezintă o definiție exhaustivă a acestui termen, înregistrând 7 semnificații: utilizarea în alternanță de către același individ a două limbi diferite în dependență de mediul în care se află (plurilingvism), utilizarea limbii de origine în comunitatea imigraților și a limbii oficiale pentru comunicarea în exteriorul comunității, utilizarea dialectului/limbii minoritar(e) în comunicarea cotidiană și a altei limbi instituționalizate în comunicarea oficială, comunicarea rezultată din contactul limbilor în cazul mutațiilor masive ale populațiilor (gaulois/latin), ansamblul de dispozitive oficiale (cazul Belgiei) care asiguară sau tind să asigure fiecărei din cele două limbi vorbite statut de limbă oficială, mișcare prin care se încearcă generalizarea prin mijloace oficiale și educație utilizarea curentă a unei limbi străine pe lângă cea maternă (cazul Georgiei - nota noastră), aptitudinea de a se exprima cu ușurință într-o limbă străină învățată expres. (Dubois, Giacomo et alți, 2007: pp.66-67).

Actualmente în Republica Moldova locuim în condițiile unei diglosii, care a degenerat într-un conflict lingvistic. Conflictul lingvistic este inevitabil într-o societate bilingvă sau multilingvă, deoarece, din perspectiva noțiunii de coerciție lingvistică, una din limbile vorbite își revendică statutul de limbă dominantă. Ar fi interesant să răspundem la întrebarea: a avut limba rusă vreodată acest statut în RM? Din experiența istorică putem afirma că limba rusă a tins să devină limbă dominantă, și nu doar în perioada sovietică, ci încă de la 1812. În pofida tuturor tentativelor, inclusiv prin mesajul religios ortodox, limba rusă nu a devenit dominantă în spațiul românesc din Basarabia. Totuși, conflictul lingvistic s-a perpetuat și constituie o realitate în prezent.

Propunem să diferențiem diglosia *intrinsecă* de cea *extrinsecă*. Diglosia societală este extrinsecă, iar diglosia care exprimă capacitatea folosiri registrelor diferite ale uneia și aceleiași limbi ar fi cea intrinsecă. Anume acest fenomen de diglosie intrinsecă a indus în eroare societatea Republicii Moldova cu privire la natura limbii vorbite și la autodefinirea identității în Republica Moldova. Într-o familie unde soțul este din sudul, iar soția din nordul Moldovei, am asista la un registru combinat cu ortoepie, regionalisme din ambele zone. Vom menționa drept exemplu și limba normativă folosită în comunicarea oficială (la birou, școală, universitate) sau *sociolectele*, care sunt folosite în comunicarea zilnică la piață, în transport cu șoferii, cu persoanele de la țară, sau registrul impregnat de împrumuturi rusești în convorbirile cu persoanele din Transnistria (românizarea cuvintelor rusești). În acest sens vom cita opinia Sandei-Maria Ardeleanu: „*În interacțiunea verbală, locutorul, oricare ar fi originea sa socială, sexul, profesia, etc., va alege dintre toate registrele cel care îi este mai apropiat pentru a-și atinge scopurile în actul comunicării. De asemenea, situația comunicativă și contextul în care acest schimb verbal are loc determină alegerea dialectului folosit, iar dialogul la serviciu, în familie sau într-o ședință academică va fi diferit.*” (Ardeleanu, 2006, p. 82). Această diglosie, barbară, de altfel, în realitățile RM, este rezultatul unei izolări excesive de multe decenii pe care a cunoscut-o limba română din Republica Moldova față de cea a României, țara-mamă. Româna din România a beneficiat între timp de „*patrimoniul distribuit*” (termen propus de Walter) al limbii franceze, în timp ce româna din Republica Moldova a suportat influența devastatoare a limbii ruse, care și-a impus fondul lexical contra oricărei logici a utilizatorilor.

Tânără generație din Moldova pare să fi depășit deja lipsa izolării, îndreptându-se încet cu încetul de la *diglosie* spre *poligloție*.

Nu fac parte din tânără generație a Moldovei, care vorbește trei sau patru limbi, fie prin nativitate, fie prin instruire. În cazul meu, româna este limba mea maternă, rusa am însușit-o de la 5 ani datorită comunicării zilnice la grădiniță. Franceza este prima limbă străină însușită la universitate, spaniola fiind a doua. Această formă de poligloție este răspândită printre colegii mei filologi, care diferă doar prin limba maternă, pentru unii dintre ei fiind rusa sau găgăuza.

Fără îndoială, o persoană poliglotă este în majoritatea cazurilor erudită. Schleiermacher scria foarte semnificativ despre poligloți: *acești maeștri admirabili ce se plimbă cu egală ușurință printre limbi, pentru ei o limbă însușită devine mai apropiată decât cea maternă.*” (Schleiermacher, 1999: p.63, traducerea noastră). Cunoașterea mai multor limbi implică indubitabil activarea mai multor centre neuronale care se referă la multiple realități extralingvistice: a iubi în franceză, a gândi filosofic în română, a cânta în spaniolă, a înjura în rusă sau engleză. Această funcție civilizatoare a limbii face sau nu referință la identități multiple? Apartenența identitară ar fi oare o ficțiune opacă și evanescentă?

George Steiner, exponent al trilingvismului activ, este jenat de a se autoidentifica Englez, Francez sau Neamț, el fiind descendent dintr-o familie mixtă, toate trei limbi au fost însușite de el încă din fragedă copilărie. Steiner afirmă că-i este greu să precizeze care a fost prima limbă în care a început să vorbească: „Nu-mi amintesc care a fost prima mea limbă. Și de-ar fi să mă gândesc, îmi vine la fel de ușor atât în engleză, cât și în franceză sau germană. Alte limbi pe care le cunosc, fie că le vorbesc, le scriu sau le citesc, le-am însușit datorită antrenării conștiente.” (Steiner, 1998:p.173). Cazul lui Steiner este unul fericit pentru un poliglot – a se autoidentifica într-o manieră multidimensională, o autoidentificare care ajunge până la un cosmopolitism acceptabil, atât cât să permită îmbogățirea interculturală, toleranța și libera circulație de valori. Însă cum să definim autoidentificarea poligloților nativi ai spațiului post-comunist?

În Republica Moldova influența limbii ruse a generat un bi – sau multilingvism obținut prin nativitate (în virtutea căsătoriilor mixte evreiești, românești, rusești, găgăuze sau bulgare) care se referă la o singură identitate - cea rusească. Mai mult ca atât, sunt multe cazuri în care părinții sunt de naționalități diferite, iar copiii lor nu cunosc nici limba tatălui, nici cea a mamei, doar limba rusă, limba de formare la școală sau la universitate (exemplul universităților din Comrat și Taraclia). Acest fenomen al **reduceri lingvistice** nu ar trebui să se răspândească în Europa, care are ca scop însușirea a cel puțin două limbi străine, în afara celei materne.

Identitatea *homo europeus* ar deveni în viitorul apropiat o identitate redusă sau prolifică din punct de vedere lingvistic-civilizator? Răspunsul va veni cu timpul. Un lucru este cert – poziția limbii ruse nu va mai putea niciodată să se compare, nici să ajungă la cea a limbii engleze spre exemplu, sau franceze, care a ocupat solid al doilea loc în topul limbilor de comunicare europeană. Astăzi, asistăm la o schimbare de generații, în care una este cel puțin bilingvă (română- engleză) sau tri-cvadrilingvă (română-engleză-franceză-rusă). Nu întâmplător am situat rusa pe a patra poziție. Interesul pentru această limbă s-a micșorat mult din cauza schimbărilor socio-economice ale tranziției și emigrării în masă a cetățenilor Moldovei în străinătate. Facilitatea pentru limbi a populației republicii noastre este un atu incontestabil, însă tragedia compatrioților noștri bilingvi sau poligloți mai rezidă în problema eternei căutări a identității.

Autoidentificarea ca moldovean sau român continuă să fie confuză, atât în abordările politicianilor, cât și în cele ale oamenilor simpli, care discută despre politică. Această confuzie are rădăcini lingvistice, istorice, dar și juridice: limba română este numită „moldovenească” în articolul 13 al Constituției Republicii Moldova. Influența limbii ruse s-a răsfrânt asupra limbii române care și-a pierdut apanajul latin original și a suportat influențele parazitare cum ar fi împrumuturile improprii, ortoepia palatalizată străină auzului românesc.

Răul a fost făcut, grefa coerciției lingvistice a fost implantaă și ea a dat germeni de sorginte socială: **diglosia intrinsecă și falsul intenționat**, care periclitează identitatea cetățenilor Republicii Moldova. Diglosia intrinsecă este un fenomen propriu oricărei limbi, dar în condițiile Republicii Moldova, aceasta a obținut o conotație socio-politică, ce a scindat societatea moldovenească în două tabere mari care se opun. Soluția acceptată de către populația moldovenească este cea a cosmopolitismului – toți vorbesc româna, însă unii o numesc română, alții - moldovenească. Adevărul științific trebuie să fie pus în capul mesei și consfințit în Constituția RM. Acuitatea discuțiilor ar trebui să depășească limitele diglosiei sociale româno-rusești și să se îndrepte spre perspectiva europeană: cum să facem ca populația, mai ales șefii de stat, politicienii să vorbească mai mult de două limbi? A dori integrarea europeană fără puțința de a comunica în limbile europene cele mai răspândite, ar fi o dorință ciuită. Viitorul lingvistic al Europei consă în extinderea comunicării interculturale, care la rândul său, este de de neconceput în afara apanajului poliglot. Limbile deschid hotarele și orizonturile.

„ Limba este infinită (fără sfârșit), de aici trebuie să suportăm consecințele, limba începe, mai întâi de toate, cu limba” (Barthes: p.93).

Actualmente odată cu instaurarea noului parlament după alegerile anticipate din 29 iulie 2009 mai stringent decât vreodată trebuie repusă pe tapet problema promovării politicilor lingvistice corecte, care ar institui stima și respectul pentru limba română ca limbă vorbită de majoritatea populației băștinașe și care politici ar permite celorlalte limbi minoritare să se dezvolte la nivel de comunități lingvistice, în conformitate cu Carta europeană a limbilor.

Priorități la nivel de politici de stat în RM:

- Actualizarea Legii cu privire la funcționarea limbilor pe teritoriul RM, inclusiv a legii publicității;
- Modificarea articolului 13 din Constituția RM prin afirmarea adevărului științific - Limba vorbită în RM este limba română;
- Asanarea climatului lingvistic din RM prin reducerea puterii coercitive a limbii ruse și promovarea unor politici corecte în ceea ce privește statutul limbii române și cunoașterea acestuia de către funcționarii publici;
- Trecerea limbii ruse predate în școli și licee în modului disciplinelor opționale în rând cu alte limbi străine de comunicare internațională (a lăsa la discreția părinților și elevilor posibilitatea de a alege limba străină predată);
- Ameliorarea statutului limbii române pe teritoriul RM prin românizarea internetului, mass media mijloacelor de informare Tv și radio.

Referințe bibliografice :

- Ardeleanu S.-M. (2006): *Imaginaire linguistique francophone*. Iași, Demiurg,.
- Barthes R. (2002): *Le bruissement de la langue. Essais critiques IV*. Paris, Editions du Seuil.
- Eco U. (1997): *La recherche de la langue parfaite dans la culture européenne*. Traduit de l'italien par J.-P.Manganaro. Paris, Editions du Seuil.
- Dubois J., Giacomo M., Guespin L. Et altri (2007): *Grand dictionnaire de linguistique et sciences du langage*. Paris, Larousse.
- Hagège C. (2002): *L'homme de paroles. Contributions linguistiques aux sciences humaines*. Paris, Fayard.
- Iordache E. (2003): *Semiotica traducerii poetice*. Iași, Junimea.
- Moldovanu Gh. (2007) : *Politică și planificare lingvistică*. Chișinău, ASEM.
- Mounin, Georges (2004): *Dictionnaire de la linguistique*. Paris, Quadrige/Puf.
- Schleiermacher, Fiedrich (1999): *Des différentes méthodes du traduire*. Paris,
- Steiner, George (1998): *Après Babel*. Paris, Albin Michel.
- Walter (1997): *H. L' aventure des mots français venus d'ailleurs*. Paris, Laffont.
- <http://averreman.free.fr/aplv/num54-bilinguisme.htm>